

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W CZOSNOWIE DOTYCZĄCYCH ZAGOSPODAROWANIA WOLNEJ PRZESTRZENI PARKU im. CZOSNOWSKICH

Autor: Miłosz Ukleja

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
CELE PROJEKTU I KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W CZOSNOWIE.....	3
DLACZEGO KONSULTOWANO WOLNĄ PRZESTRZEŃ PARKU im. CZOSNOWSKICH?.....	4
METODY REALIZACJI KONSULTACJI.....	5
ANALIZA POSZCZEGÓLNYCH ETAPÓW KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W CZOSNOWIE.....	5
1. Otwarte spotkanie z mieszkańcami.....	5
2. Wywiady grupowe z mieszkańcami.....	6
3. Warsztat konsultacyjny z użyciem makiety przestrzennej.....	8
4. Kawiarenka konsultacyjna.....	9
5. Spacer badawczy.....	10
6. Ankiety on-line.....	13
7. Warsztat przyszłościowy.....	18
OCENA ZREALIZOWANYCH DZIAŁAŃ.....	20
KONSULTACJE SPOŁECZNE W OPINII ZAANGAŻOWANYCH OSÓB.....	20
REKOMENDACJE.....	21
CO PO KONSULTACJACH? EFEKTY DZIAŁAŃ.....	23

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

WPROWADZENIE

Raport jest analizą działań konsultacyjnych, które były realizowane na terenie Czosnowa w okresie od czerwca do września 2014r. i dotyczyły zagospodarowania wolnej przestrzeni parku im. Czosnowskich w Czosnowie. Raport oparty jest na omówieniu poszczególnych procesów partycypacyjnych oraz przeprowadzonej ewaluacji i omówieniu w/w działań ze szczególnym uwzględnieniem możliwości oraz wyzwań konsultacji, które będą realizowane na terenie Czosnowa. W trakcie ewaluacji konsultacji społecznych doradca spotykał się z przedstawicielami: Urzędu Gminy, Gminnej Biblioteki Publicznej, przedstawicielami gminnych organizacji pozarządowych i mieszkańcami, którzy w sposób otwarty wypowiadali się na temat zrealizowanych konsultacji społecznych. Część wypowiedzi jest anonimowa, autorzy pozostałych są wskazani.

CELE PROJEKTU I KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W CZOSNOWIE

Fundacja Civis Polonus w partnerstwie z gminą Czosnowo oraz z gminą Bychawa w okresie od 1 listopada 2013 roku do 30 listopada 2014 roku realizowała projekt pt. „Bychawa i Czosnowo konsultują” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu było zwiększenie wiedzy i umiejętności pracowników samorządowych oraz przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych. Ponadto, w zakresie realizacji konsultacji dla mieszkańców głównym założeniem było stworzenie warunków do prowadzenia rozmów, debat i konsultacji związanych z zagospodarowaniem przestrzeni gminy. Przebieg konsultacji zaplanowano zgodnie z powszechnie przyjętymi założeniami dotyczącymi konsultacji społecznych.

Przygotowanie do prowadzenia konsultacji z mieszkańcami Czosnowa rozpoczęło się jeszcze w 2013 roku. Początkowo sprawdziliśmy, jaka jest wiedza mieszkańców na temat konsultacji społecznych oraz jakie jest ich zainteresowanie procesami partycypacyjnymi [por. Diagnoza społeczności lokalnej Czosnowa, dostępne: www.konsultacje.civispolonus.org.pl/bankwiedzy]. Na kolejnych etapach przygotowaliśmy pracowników jednostki samorządu terytorialnego, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz innych instytucji z terenu Czosnowa do prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami. W tym celu przeprowadziliśmy dwa szkolenia z ekspertami połączone z wizytą studyjną. Przed przystąpieniem do konsultacji przez długi okres przygotowaliśmy się z władzami gminy do stworzenia harmonogramu konsultacji, który został przedstawiony na spotkaniu informacyjnym oraz na spotkaniu otwartym z mieszkańcami. Opierając się na licznej literaturze założyliśmy, że konsultacje społeczne powinny odbywać się według ściśle określonego cyklu, który składał się z poszczególnych etapów:

1. Decyzja o realizacji konsultacji (wydana przez przedstawicieli JST określająca, jak będą wyglądać poszczególne etapy konsultacji wraz z wymienieniem osób odpowiedzialnych za realizację działań);

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. Przygotowania do konsultacji wraz z zaplanowaniem poszczególnych etapów (w przypadku Czosnowa w konsultacje zaangażowali się pracownicy JST, przedstawiciele organizacji pozarządowych, pracownicy Gminnej Biblioteki Publicznej);
3. Przeprowadzenie konsultacji zgodnie z określonymi standardami;
4. Zbieranie i upublicznianie opinii mieszkańców;
5. Zakończenie konsultacji-informacja publiczna o efektach;
6. Realizacja części decyzji z konsultacji społecznych;
7. Ewaluacja przebiegu konsultacji i zakończenie działań.

Konsultacje społeczne w Czosnowie rozpoczęły się dn. 27 czerwca 2014 roku, kiedy Wójt Gminy Czosnowa przyjął zarządzenie w sprawie konsultacji społecznych dotyczących zagospodarowania wolnej przestrzeni Parku im. Czosnowskich. Zarządzenie zawiera informację o celu, terminie, metodach konsultacyjnych i sposobie informowania mieszkańców, a także iż odbywają się w ramach projektu „Bychawa i Czosnowa konsultują”.

DLACZEGO KONSULTOWANO WOLNĄ PRZESTRZEŃ PARKU im. CZOSNOWSKICH?

Park im. Czosnowskich znajduje się w centrum Czosnowa przed Urzędem Gminy Czosnowa. Powierzchnia parku to ok. 2900 m kwadratowych. Park został udostępniony mieszkańcom wiosną 2007 r. W parku znajduje się wiele roślin i krzewów oraz fontanna, ogrodzony plac zabaw dla dzieci, kolumna z herbem Czosnowa, wytyczone są alejki i ławki. Park otrzymał nazwę Park im. Czosnowskich w 2013 r. po przeprowadzonych konsultacjach społecznych. Służy mieszkańcom jako miejsce odpoczynku i rekreacji oraz w sezonie letnim często jest miejscem, gdzie spotykają się mamy z dziećmi, seniorzy i młodzież. Znajduje się przy głównej trasie Czosnow-Warszawa dlatego też nierzadko pełni funkcję poczekalni. W parku znajduje się wolna przestrzeń, która dotychczas nie została zagospodarowana. Władze gminy wraz z prowadzącymi konsultacje podjęli decyzję, że to mieszkańcy powinni mieć wpływ i możliwość podjęcia decyzji, co znajdzie się na tym terenie. Rezultatem tej decyzji było podjęcie przeprowadzenia konsultacji społecznych w ramach projektu „Bychawa i Czosnowa konsultują”.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

METODY REALIZACJI KONSULTACJI

Konsultacje społeczne prowadzone były w oparciu o sześć metod konsultacyjnych:

1. Otwarte spotkanie z mieszkańcami
2. Pogłębione wywiady grupowe
3. Warsztat konsultacyjny (praca z makietą)
4. Kawiarenka konsultacyjna
5. Spacer terenowy z mieszkańcami
6. Kwestionariusz ankiety z użyciem platformy on-line

Tabela 1. Zestawienie metod, daty oraz liczby mieszkańców uczestniczących w spotkaniu konsultacyjnym

METODA KONSULTACYJNA	DATA	LICZBA UCZESTNIKÓW	LICZBA KOBIET	LICZBA MĘŻCZYZN
Otwarte spotkanie z mieszkańcami	15.07.2014	26	16	10
Pogłębione wywiady grupowe	28.07.2014	174	110	64
Warsztat konsultacyjny (praca z makietą)	06.08.2014	28	16	12
Kawiarenka konsultacyjna	07.09.2014	45	23	16
Spacer terenowy z mieszkańcami	11.09.2014	14	11	3
Akcja konsultacyjna na portalu do konsultacji online - ankieta nr 1	18.08- 02.09.2014	118		
Akcja konsultacyjna na portalu do konsultacji online - ankieta nr 2	08.09-22.09.2014	58		
Warsztat przyszłościowy	16.10.2014	10	7	3

ANALIZA POSZCZEGÓLNYCH ETAPÓW KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W CZOSNOWIE

1. Otwarte spotkanie z mieszkańcami

Data: 24.07.2014

Miejsce: Urząd Gminy Czosnów

Ekspert: Joanna Pietrasik

Zespół prowadzący spotkanie: współprowadzenie: Tadeusz Wasilewski-sekretarz, Antoni Krężlewicz-Wójt Gminy Czosnów.

ZAŁOŻENIA:

Celem otwartego spotkania z mieszkańcami Czosnowa było przygotowanie oraz wprowadzenie mieszkańców do konsultacji społecznych na temat niezagospodarowanej przestrzeni parku w Czosnowie. Scenariusz został oparty na formule swobodnej rozmowy, którą moderowała i prowadziła ekspertka, a władze gminy i zainteresowani mieszkańcy włączali się zadając pytania i dzieląc się swoimi opiniami.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PRZEBIEG:

Spotkanie było pierwszym działaniem, które otworzyło proces konsultacji społecznych prowadzonych przez władze gminy Czosnowo z mieszkańcami na temat zagospodarowania wolnej przestrzeni parku im. Czosnowskich. Sekretarz Tadeusz Wasilewski otwierając spotkanie podkreślił, że władze gminy chcą i potrzebują wysłuchać głosu mieszkańców na temat przestrzeni parku oraz zadeklarował możliwość zabezpieczenia odpowiednich środków na realizację pomysłów mieszkańców dotyczących parku w budżecie na rok 2015. Na początku spotkania przedstawiono cele i założenia projektu, w ramach którego zorganizowane było wydarzenie. Następnie odbyła się dyskusja na temat zagospodarowania przestrzeni parku im. Czosnowskich.

WNIOSKI:

Po dokonaniu prezentacji (informacja publiczna o rozpoczęciu konsultacji w Czosnowie) mieszkańcy mogli swobodnie wypowiedzieć się oraz skonfrontować własny pomysł z możliwościami, jakie ma i przewiduje gmina. Wskazali na wiele rozwiązań, które mogłyby zostać zrealizowane w parku, co okazało się bardzo cennym materiałem do realizacji konsultacji. Spotkanie było także dowodem dobrej komunikacji pomiędzy władzami gminy a mieszkańcami oraz możliwości artykułowania potrzeb społeczności lokalnej (żaden z pomysłów nie spotkał się z krytyką ze strony przedstawicieli Urzędu Gminy).

MOCNE STRONY: władze gminy otwarte na opinie i potrzeby mieszkańców, zainteresowanie mieszkańców konsultacjami

SŁABE STRONY: niewielka liczba młodzieży w trakcie spotkania otwartego

2. Wywiady grupowe z mieszkańcami

Data: 28.07.2014

Miejsce: Gminna Biblioteka Publiczna w Czosnowie

Ekspert: Karolina Pucek

Zespół prowadzący spotkanie: Anna Maliszewska

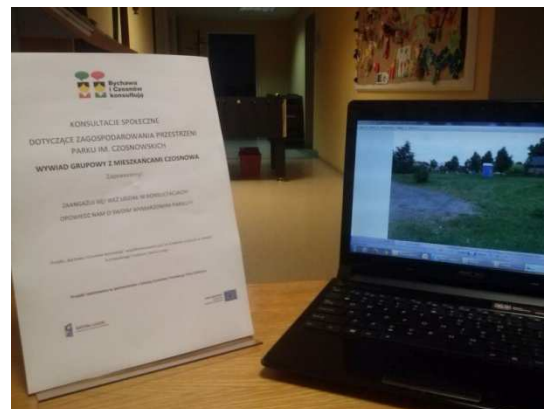
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZAŁOŻENIA:

Celem wywiadów grupowych było spotkanie *face-to-face* z mieszkańcami, którzy byli zainteresowani modernizacją przestrzeni parku. Wywiad grupowy, prowadzony w oparciu o swobodną komunikację z mieszkańcami, miał udzielić podstawowych odpowiedzi na pomysły społeczności lokalnej związane z parkiem. W trakcie realizacji wywiadu skorzystano również z kwestionariusza pytań, który pomógł uzyskać odpowiedzi na podstawowe pytania.

PRZEBIEG:

Prowadzący konsultacje starali się uzyskać informacje dotyczące postrzegania parku w jego obecnej postaci. Uczestnicy wywiadu wyrazili potrzebę dalszego zagospodarowania przestrzeni parku i nadania mu funkcji rekreacyjno-sportowej. Według większości badanych, do spędzania czasu w parku zachęcałby mały punkt gastronomiczny bądź kawiarnia, choćby tylko sezonowa (otwarta w okresie wiosenno-letnim) czy nawet mobilna (food truck/kawiarnia „na kółkach”).

WNIOSKI:

Dla mieszkańców była to okazja do poznania realizowanych konsultacji, natomiast dla zespołu próba sprawdzenia się w nowych okolicznościach, w których prowadzący zbierali odpowiedzi i udzielali informacji o planach gminy. Poza ekspertką konsultacje prowadzone były przez kierownik biblioteki – było to bardzo cenne doświadczenie, które może być bez wątpienia wykorzystywane w przyszłości w Czosnowie. Konsultacje prowadzone przez bibliotekarkę w przyjaznej przestrzeni biblioteki okazały się dla mieszkańców o wiele przyjemniejsze, swobodniejsze i bardziej otwarte niż działania organizowane przez pracowników Urzędu Gminy.

MOCNE STRONY: duże zaangażowanie zespołu konsultacyjnego, zaangażowanie bibliotekarki do prowadzenia wywiadów, przeprowadzenie wywiadów w bibliotece, udział osób, które odwiedzały bibliotekę

SŁABE STRONY: brak udziału przedstawiciela Urzędu Gminy

3. Warsztat konsultacyjny z użyciem makiety przestrzennej

Data: 06.08.2014

Miejsce: Park im. Czosnowskich

Ekspert: Karolina Pucek

Zespół prowadzący warsztat: Sylwia Krawczak, Marzena Manowska

ZAŁOŻENIA:

Celem warsztatu przy użyciu makiety było „wyjście” do mieszkańców, którzy być może obawiali się lub nie byli zainteresowani konsultacjami społecznymi dotyczącymi parku oraz nie czuli się dobrze w możliwości wypowiedzenia się. Alternatywną formą, która stanowi połączenie pracy na fizycznej przestrzeni (makieta) oraz zrelacjonowania własnego wyboru (poprzez opis) była makieta.

PRZEBIEG:

Narzędziem wykorzystanym do przeprowadzenia spotkania z mieszkańcami była specjalnie opracowana makieta (w skali 1:150) dokładnie odwzorowująca teren parku im. Czosnowskich oraz jego najbliższego otoczenia. Uzupełnieniem makiety były ruchome elementy do zamocowania: modele ławek, kosza do gry w koszykówkę, siłowni na powietrzu, altanki, sezonowej kawiarenki i stolików kawiarnianych, toalety, urządzeń do street work-out, stołu do ping-ponga i tablice edukacyjne. Dzięki tym narzędziom każdy mieszkaniec, który wziął udział w warsztatach, mógł spróbować swoich sił jako projektant i zaplanować swój wymarzony park, umieszczając wybrany przedmiot na makiecie. Tak przygotowane projekty zostały sfotografowane, a prowadząca warsztaty omówiła z uczestnikami stworzone propozycje aranżacji przestrzeni. W warsztatach wzięło udział ponad 26 osób, a efektem spotkania były 24 propozycje zagospodarowania parku im. Czosnowskich. Uczestnicy warsztatów wskazywali, w jakie elementy należy wyposażać park w pierwszej, drugiej i trzeciej kolejności oraz gdzie konkretnie powinny się one znaleźć.

WNIOSKI:

Mieszkańcy o wiele łatwiej zaczęli rozmowę, gdy widzieli w gminnej bibliotece sporych wymiarów makietę parku w Czosnowie. Konsultacje przy użyciu tej metody cieszyły się największym zainteresowaniem, były również najczęściej wspominaną formą działania przez mieszkańców. Prowadzącym konsultacje społeczne unaocznilo to, że warto posługiwać się takiego rodzaju materiałami, bo wówczas dyskusja staje się łatwiejsza, a mieszkańcy, którzy interesują się atrakcyjną formą mogliby nie przyjść na inne spotkanie.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W warsztatach wzięło udział ponad 26 osób, a efektem spotkania były 24 propozycje zagospodarowania parku im. Czosnowskich. Uczestnicy warsztatów wskazywali, w jakie elementy należy wyposażyć park w pierwszej, drugiej i trzeciej kolejności oraz gdzie konkretnie powinny się one znaleźć. Uczestnicy warsztatów sporadycznie umieszczali na makiecie altankę (3 ustawienia, przy ul. Warszawskiej bądź w centrum wolnego terenu) oraz elementy skateparku (4 ustawienia, wszystkie w wydzielonej części parkingu). Dzięki możliwości lokalizacji poszczególnych elementów, można zauważyć pewne tendencje do zagospodarowania wolnej przestrzeni parku im. Czosnowskich. Przestrzeń ta ma przede wszystkim służyć rekreacji i uprawianiu sportu, a środkiem do realizacji tych celów ma być lokalizacja siłowni na powietrzu, kosza oraz stolików do gry w szachy, które najczęściej umieszczane były obok siebie. W ten sposób mieszkańcy chcieliby utworzyć strefę sprzyjającą uprawianiu ćwiczeń zarówno przez młodzież, jak i dorosłych czy seniorów. Z kolei częste ustawianie na makiecie kawiarni świadczy o tym, iż park ma być także miejscem spotkań i odpoczynku, miejscem, w którym można swobodnie skosztować lody, kawę czy zimne napoje.

MOCNE STRONY: ciekawa forma konsultacji, atrakcja dla mieszkańców, możliwość fizycznego wyobrażenia przestrzeni

SŁABE STRONY: wysoki koszt przygotowanie materiałów do prowadzenia konsultacji

4 . Kawiarenka konsultacyjna

Data: 07.09.2014

Miejsce: Festyn Rodziny z okazji obchodów Dni Czosnowa

Ekspert: Joanna Pietrasik

ZAŁOŻENIA:

Celem kawiarenki konsultacyjnej było włączenie jak największej liczby mieszkańców Gminy w proces prowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanie jak największej liczby wypowiedzi, rekomendacji, opinii od mieszkańców na temat zagospodarowania fragmentu parku, który jest przedmiotem prowadzonych konsultacji społecznych przez władze Gminy.

PRZEBIEG:

Kawiarenka konsultacyjna została zlokalizowana na stoisku Urzędu Gminy w trakcie Festynu Rodzinnego w trakcie oficjalnych obchodów Dni Czosnowa. To pozwoliło włączyć bardzo dużą liczbę mieszkańców do procesu prowadzonych konsultacji. Mieszkańcy w kawiarence mogli wypełnić papierową wersję ankiety oraz bezpośrednio za pomocą makiety parku pokazać swoje propozycje zmian w parku. W sumie w kawiarence wzięło udział 45 osób.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

WNIOSKI:

Wnioski z kawiarenki konsultacyjnej są elementem analizy ilościowej wypełnionych przez mieszkańców ankiet

MOCNE STRONY: duża liczba uczestników

SŁABE STRONY: brak

5 . Spacer badawczy

Data: 11.09.2014

Miejsce: Park im. Czosnowskich

Ekspert: Karolina Pucek

Zespół prowadzący spacer: Sławomira Kaczmarska

ZAŁOŻENIA:

Celem spaceru badawczego było „wyjście” do konsultowanej przestrzeni, zmapowanie jej poszczególnych wymiarów i obszarów. Spacer badawczy był techniką, która po raz kolejny została zlokalizowana poza Urzędem lub inną lokalną instytucją. Ponadto, spacer był pierwszym elementem konsultacji zlokalizowanym w parku (w parku im. Czosnowskich, który stanowił przedmiot konsultacji z mieszkańcami). Założeniem odwiedzenia przestrzeni parku było również odniesienie się nie tylko do opinii, ale również do odczuć i postaw, jakie zdaniem mieszkańców wzbudza park.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PRZEBIEG:

Spacer badawczy był metodą konsultacyjną, podczas której można było nie tylko dokonać obserwacji, lecz także swobodnie podyskutować o propozycjach i potrzebach zmian bezpośrednio w przestrzeni poddawanej konsultacjom. Ekspertka przygotowała specjalne formularze oceny oraz podkłady do mapy ewaluatywnej.

Uczestnicy spaceru otrzymali takie mapami i formularze ocen i spostrzeżeń. Służyło to temu aby zastanowili się, jakie odczucia budzi w nich badane miejsce oraz zaznaczali kolorami na mapie

obszary pod kątem wywoływanych emocji: poziomu bezpieczeństwa oraz stopnia wykorzystania danej przestrzeni. Powstała w ten sposób mapa ewaluatywna, która dostarczyła wielu cennych, nieznanych wcześniej informacji o postrzeganiu tego miejsca. Uczestnicy spaceru otrzymali również formularz obserwacji miejsca, w którym oceniali (w skali od 1 do 5) park w odniesieniu do komfortu wizerunku, dostępności i skomunikowania, funkcji i wartości

społecznej (19 elementów).

Podczas spaceru, w którym wzięło udział ponad 15 osób, utworzyły się dwie grupy: seniorów i młodzieży gimnazjalnej.

WNIOSKI:

Wyjście do parku, który stanowił przedmiot konsultacji było ważnym elementem w całym procesie, który odnosił się zarówno do opinii mieszkańców, jak i do odczuć, postaw, które mieszkańcy mają względem konsultowanej przestrzeni. Mieszkańcy odnaleźli się w roli osób, które „mapowały” teren parku, określały również strefy oraz omawiały wygląd. Ta metoda pozwoliła zespołowi konsultacyjnemu poznać rodzaj zmian, jakie w opinii mieszkańców powinny zostać dokonane w poszczególnych obszarach parku.

Obszary lubiane w parku: Uczestnicząca w spacerze młodzież do miejsc lubianych zaliczyła przede wszystkim otoczenie fontanny. Młodzi lubią tam siedzieć i odpoczywać, patrząc na ten element przestrzeni. Zlokalizowany w parku plac zabaw, choć jest uważany za miejsce nudne i niespecjalnie lubiane, jest z kolei dla młodzieży atrakcyjny ze względu na umieszczone tam huśtawki. Młodzi doceniają również zieleń i roślinność parku, za atrakcyjne uznają także otoczenie skweru. Seniorzy

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

doceniają przede wszystkim teren wokół fontanny, podkreślając porządek, czystość i zadbaną zielenią; cenią także funkcjonalność placu zabaw.

Obszary nielubiane w parku: Młodzi uczestnicy spaceru nie lubią przestrzeni przy kolumnie – symbolu Czosnowa, choć nie wskazują na przyczynę tej niechęci. Plac zabaw jako całość również nie przypada im do gustu – uważają, że jest dziecinny i nieestetyczny, jedynie huśtawki oceniają pozytywnie. Innym nielubianym elementem parku jest wybudowana przepompownia kanalizacyjna. Seniorzy, podobnie jak młodzież, nie lubią przestrzeni wokół kolumny oraz przepompowni kanalizacyjnej.

Obszary uważane za bezpieczne: Najbezpieczniej młodzi czują się na placu zabaw, wskazując, iż jest on ogrodzony, a sprzęty przeznaczone dla dzieci posiadają odpowiednie atesty. Tym niemniej, młodzież czuje się bezpiecznie na całym obszarze parku. Także seniorzy park postrzegają jako bezpieczny – nie zauważają aktów wandalizmu, cenią sobie także częste patrole policji.

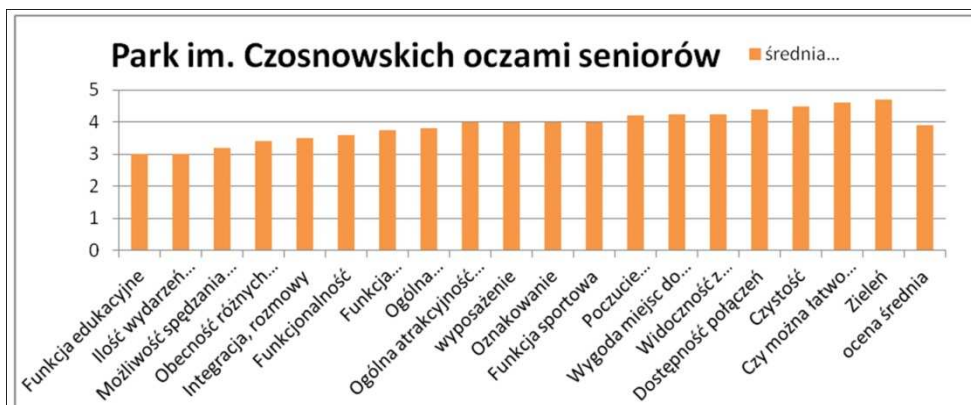
Obszary uważane za niebezpieczne: Gimnazjaliści raczej nie wskazywali na obszary niebezpieczne, choć wspominali o poczuciu zagrożenia późnymi wieczorami w nieoświetlonych miejscach. Za niewielkie zagrożenie uznają bliskość parkingu oraz jezdnii. Osoby starsze nie wskazały miejsc, w których nie czułyby się bezpiecznie.

Obszary używane: W opinii młodzieży do najczęściej używanych obszarów należy plac zabaw oraz okolice przystanku PKS, głównie ze względu na ich ściśle określoną funkcję i użyteczność. Seniorzy przede wszystkim korzystają z miejsca centralnego – fontanny. Uważają oni, że park jest wykorzystywany niemal całkowicie – do najczęściej używanych sprzętów zaliczają ławki, elementy placu zabaw oraz kosze na śmieci.

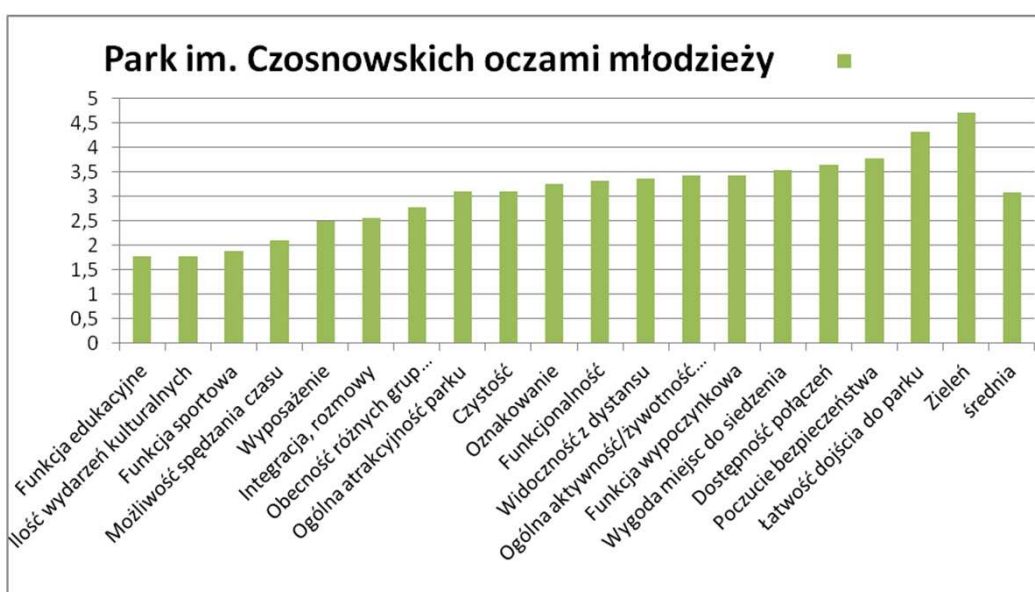
Obszary nieużywane: Paradoksalnie, miejscem, które najczęściej było wskazywane jako nieużywane, był właśnie konsultowany teren. Zarówno młodzież, jak i seniorzy uważają, iż przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak zagospodarowania i wyposażenia tego miejsca.

Jakich zmian wymaga niezagospodarowana przestrzeń parku im. Czosnowskich i co należy tam umieścić? Przedstawiciele młodzieży nie wskazywali na konieczność wprowadzenia szczególnie dużych zmian. Uczestnikom spaceru zależało na wyposażeniu parku w siłownię na powietrzu, stół do ping-ponga oraz w boisko do gry w siatkówkę. Młodzi zgłaszali także postulat postawienia baru z kebabami bądź baru szybkiej obsługi, z czego można wywnioskować, iż chcieliby mieć możliwość skorzystania z lokalu gastronomicznego. Potrzeby seniorów i młodzieży pokrywają się we wspólnym postulacie budowy siłowni na powietrzu. Seniorzy poza tym wskazują na potrzebę wyposażenia parku w stoliki do gry w szachy, stół do ping-ponga oraz tablice edukacyjno-historyczne o Czosnowie. Wskazują także, że warto byłoby postawić niedużą scenę bądź altankę, w której odbywałyby się zajęcia dla dzieci i młodzieży, szczególnie w okresie letnim. Osoby starsze wskazywały na potrzebę zmiany lokalizacji toalety TOI-TOI na mniej widoczną. Dodatkowo wskazywali na problem brzydkich zapachów, zarówno z toalety, jak i z sąsiednich gospodarstw.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 1. Ocena parku „oczami” seniorów

Wykres 2. Ocena parku „oczami” młodzieży

MOCNE STRONY: mapowanie i określanie przestrzeni za pomocą „wyjścia” do parku, duża aktywność uczestników

SŁABE STRONY: niewielka liczba uczestników spaceru

6. Ankiety on-line

ZAŁOŻENIA:

Ankieta jako najbardziej tradycyjna metod badań społecznych oraz technika konsultacji została wykorzystana do pogłębienia wiedzy zespołu konsultacyjnego, który zwracał się do mieszkańców pytaniem, jakiego parku oczekują. Badania przy użyciu ankiety miały stanowić pomoc przy prowadzeniu pozostałych działań konsultacyjnych.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PRZEBIEG:

Na potrzeby projektu została opracowana i przygotowana platforma do konsultacji. Platforma została uruchomiona w celu ułatwienia dialogu władz Czosnowa z mieszkańcami. Platforma pełniła funkcję edukacyjną, informacyjną i promocyjną konsultacje oraz projekt. Przedstawiona została na niej informacja o projekcie i przedmiocie konsultacji. W specjalnie przygotowanym kalendarzu informowaliśmy mieszkańców o spotkaniach konsultacyjnych. Przygotowana zakładka relacje i zdjęcia służyła przekazaniu informacji po każdej metodzie konsultacyjnej. Na platformie zostały zamieszczone także wyniki konsultacji społecznych. Na platformie zostały umieszczone dwa kwestionariusze ankiet w okresie od sierpnia do września 2014 roku. W dniach 18 sierpnia - 2 września 118 mieszkańców Czosnowa wypełniło pierwszy kwestionariusz ankiety za pomocą tego narzędzia. Pytania dotyczyły konkretnych rozwiązań, potrzeb i oczekiwań, które mieszkańcy mają wobec parku. Zostały one przygotowane na podstawie dotychczasowych działań konsultacyjnych, w które angażowali się mieszkańcy. Drugi kwestionariusz ankiety został umieszczony na platformie w dniu 8.09.2014r. i można go było rozwiązać do 22.09.2014r. Dotyczył on szczegółowych rozwiązań w parku i umiejscowienia poszczególnych elementów i został wypełniony przez 58 osób.

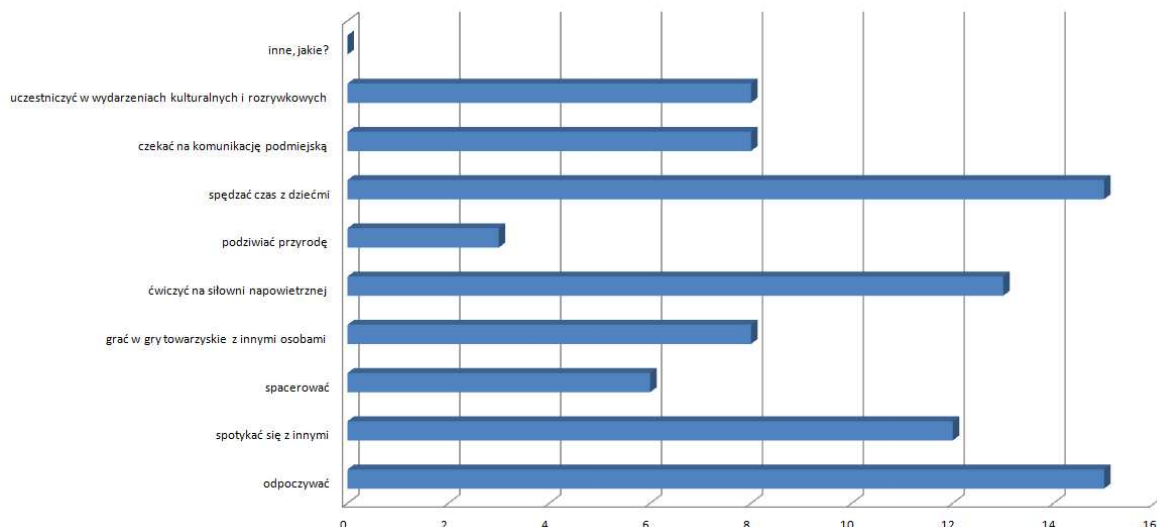
WNIOSKI:

Wykorzystanie ankiety doprecyzowało pytania, z którymi zwracaliśmy się do mieszkańców. Dzięki przeprowadzeniu badania ankietowego w ramach konsultacji udało się pogłębić wiedzę z zakresu najważniejszych elementów, które mają pojawić się w parku. W procesie przygotowywania kwestionariusza pytań do prac zaangażował się zespół konsultacyjny, który wraz z autorem doprecyzował, jakie pytania powinny znaleźć się w 1 i 2 ankiecie. Kwestionariusz ankiety znalazł się na platformie do prowadzenia konsultacji społecznych, która została zaprojektowana specjalnie do prowadzenia konsultacji w ramach projektu. Prosta forma tworzenia pytań umożliwia wykorzystanie platformy w przyszłości.

Aby dowiedzieć się jakie są preferencje mieszkańców odnośnie rodzaju możliwych aktywności w parku, zwróciliśmy się z prośbą o odpowiedź na pytanie wielokrotnego wyboru „jakim miejscem Pani/a zdaniem powinna być wolna przestrzeń w parku im. Czosnowskich?”. Ankietowani wskazywali najczęściej, że w/w przestrzeń powinna być przede wszystkim miejscem odpoczynku (15 wskazań) oraz miejscem, gdzie można spędzać czas z dziećmi (15 wskazań). Kolejno, ankietowani wskazywali, że park powinien być miejscem, w którym można ćwiczyć na siłowni napowietrznej (13 wskazań) oraz spotkać się z innymi osobami (12 wskazań). Pozostałe odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

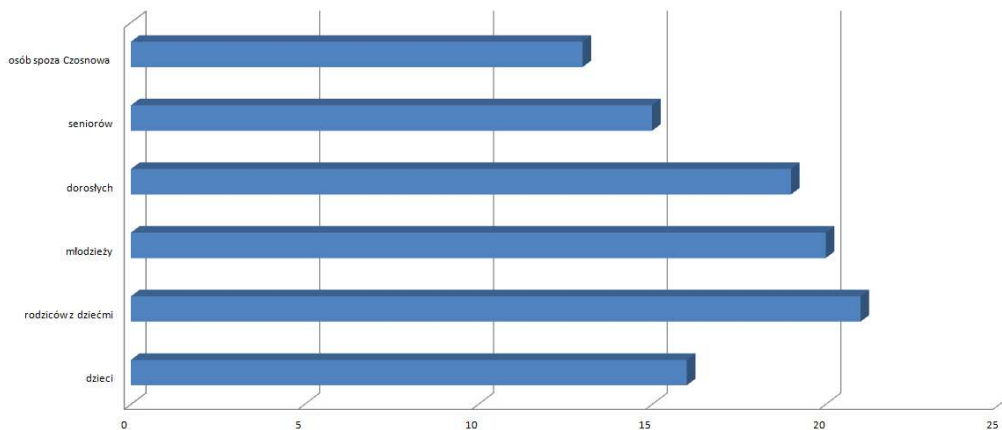
2. Zagospodarowana wolna przestrzeń w parku im. Czosnowskich powinna być miejscem, gdzie ludzie będą mogli:

Wykres 3. Jakim miejscem Pani/a zdaniem powinna być wolna przestrzeń w parku im. Czosnowskich?

Kolejne pytanie w kwestionariuszu brzmiało „na czyje potrzeby powinna odpowiadać wolna przestrzeń w parku im. Czosnowskich?”. Mieszkańcy najczęściej deklarowali, że wolna przestrzeń powinna być dedykowana rodzicom z dziećmi (21 wskazań), młodzieży (20 wskazań) oraz dorosłym (19 wskazań). Na poniższym wykresie widać dokładnie wskazania ankietowanych.

1. Na czyje potrzeby powinna odpowiadać wolna przestrzeń w parku im. Czosnowskich?

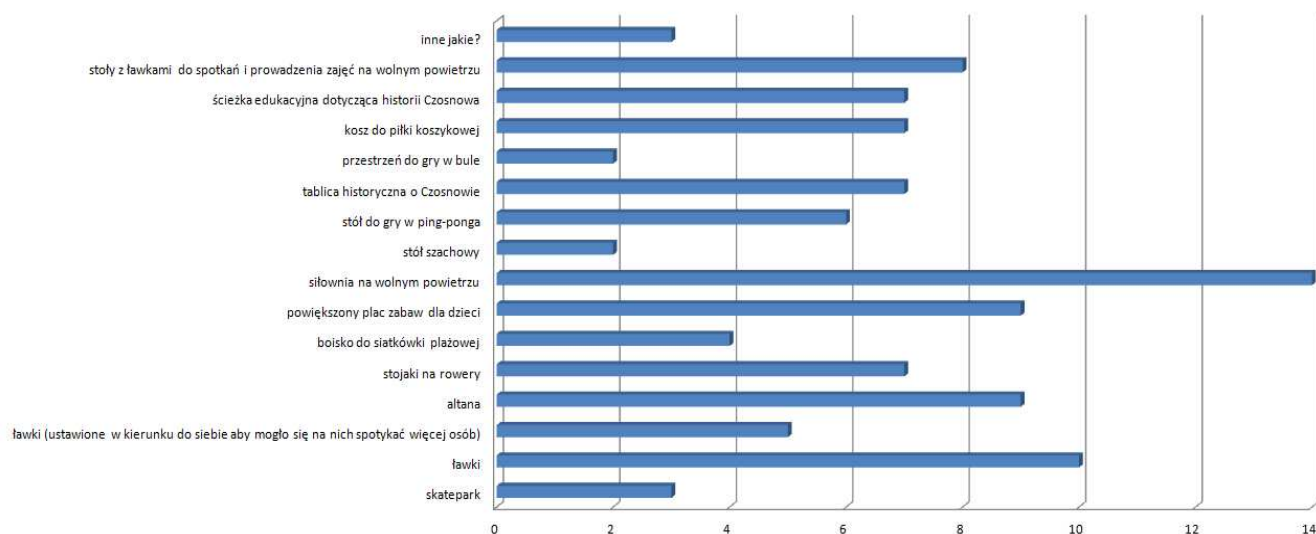

Wykres 4. Na czyje potrzeby powinna odpowiadać wolna przestrzeń w parku im. Czosnowskich?

Na pytanie, „co konkretnie miałyby się znaleźć w parku” mieszkańcy najczęściej odpowiadali, że miałyby to siłownia napowietrzna (14 wskazań), ławki (10 wskazań), altana (9 wskazań), powiększony plac zabaw dla dzieci (9 wskazań) oraz stoły do spotkań i prowadzenia zajęć na wolnym powietrzu (8 wskazań). Jak widać z deklaracji mieszkańców, zależy im przede wszystkim na tym, aby stała się to przestrzeń do rozwoju aktywności oraz integracji z innymi osobami. Poniższy wykres ilustruje wymienione oraz pozostałe wskazania.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

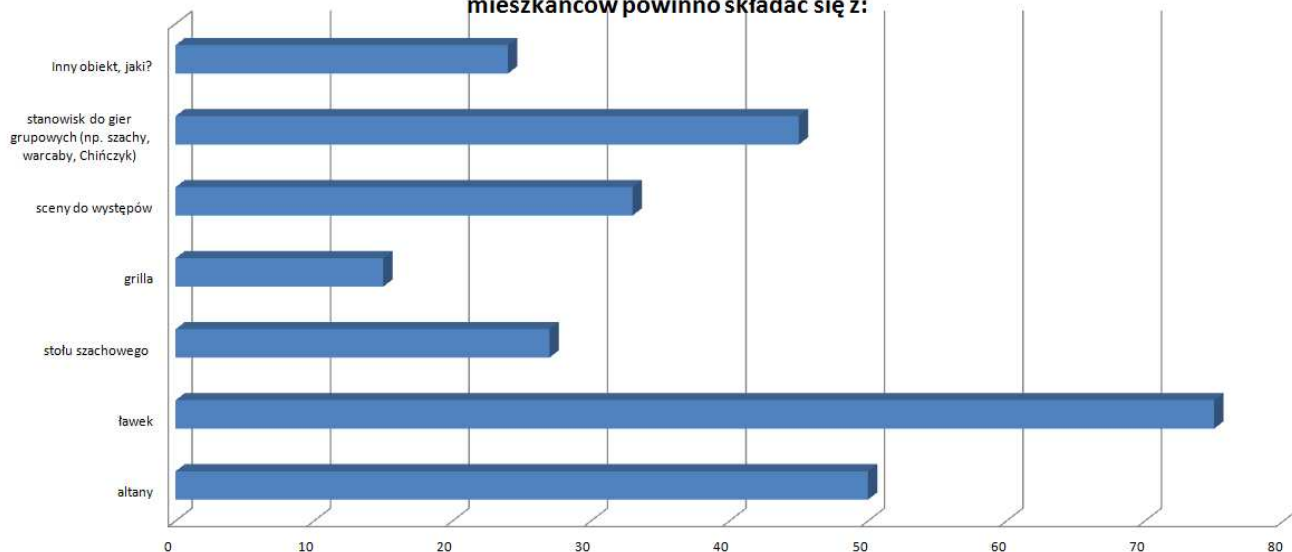
3. Chciałbym/chciałabym, aby w wolnej przestrzeni parku był:

Wykres 5. Co konkretnie miałyby się znaleźć w parku?

W celu uzyskania szczegółowych opinii dotyczących obiektów, które miałyby znaleźć się w parku zwróciliśmy się do mieszkańców z drugim badaniem ankietowym, które realizowane było w dniach 08-22.IX.2014r za pośrednictwem platformy do konsultacji społecznych konsultacje.civispolonus.org.pl oraz za pomocą tradycyjnej (papierowej) ankiety. Kwestionariusz ankiety został wypełniony przez 118 osób. Mieszkańcy we wcześniejszych deklaracjach wielokrotnie wskazywali, że park powinien stać się miejscem integracji dla wszystkich mieszkańców. Aby dowiedzieć się, jak objekty/elementy mogą przyczynić się do rozwoju parku pod tym kątem poprosiliśmy mieszkańców o wskazanie konkretnych elementów zabudowy, które mogą wpłynąć na integrację. Jak widać na poniższym wykresie, ankietowani wskazywali, że integrujące byłoby przede wszystkim postawienie ławek (75 wskazań), altany (50 wskazań) oraz stanowisk do gier (45 wskazań).

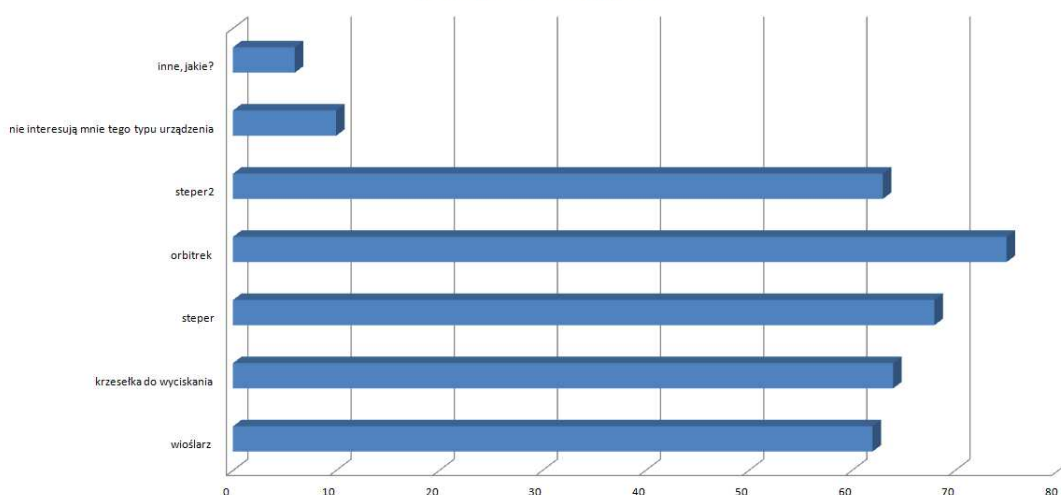
Zagospodarowana przestrzeń parku im. Czosnowskich, jako miejsce integracji dla wszystkich mieszkańców powinno składać się z:

Wykres 6. Z jakich elementów powinien składać się park jako miejsce integracji mieszkańców?

W poprzednim badaniu ankietowym oraz w trakcie spotkań konsultacyjnych mieszkańcy bardzo często deklarowali, że pragnęliby, aby w wolnej przestrzeni parku im. Czosnowskich pojawiły się urządzenia do ćwiczeń na wolnym powietrzu, nazywane potocznie siłownią napowietrzną. Poprosiliśmy mieszkańców, aby dokładnie określili, jakiego rodzaju urządzenia miałyby to być. Jak widać na poniższym wykresie, ankietowani w podobnej mierze wskazywali, że warto by zamontować wszystkie urządzenia. Największym zainteresowaniem cieszył się orbitrek (75 wskazań), ale żadne z pozostałych urządzeń nie uzyskało mniej niż 60 wskazań, co świadczy o fakcie, że każde z urządzeń jest dla mieszkańców wartościowe.

Jeśli w parku pojawiłaby się siłownia napowietrzna, to jakie urządzenia Pani/a zdaniem powinny się w niej pojawić :

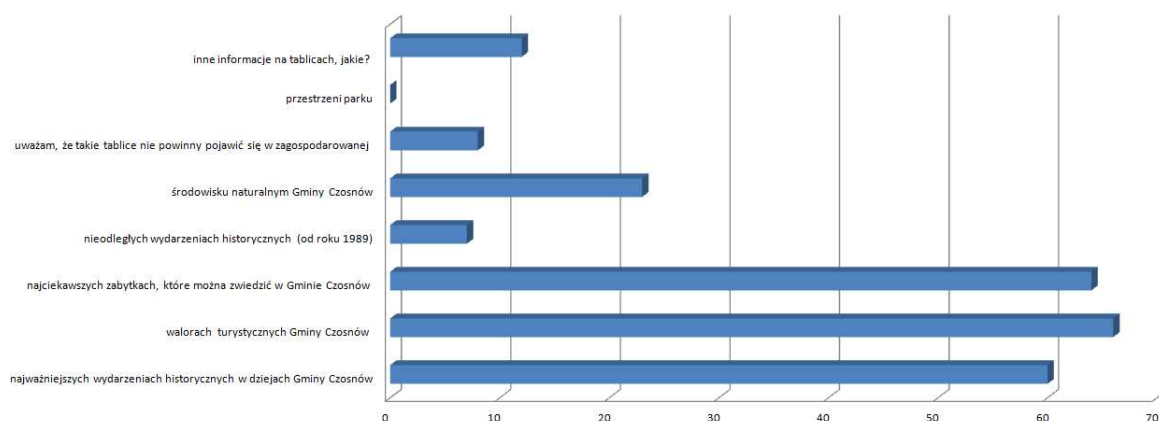

Wykres 7. Jeśli w parku pojawiłaby się siłownia napowietrzna, to jakie urządzenia Pani/a zdaniem powinny się w niej znaleźć?

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W trakcie realizacji konsultacji społecznych istotnym dla wielu osób tematem były elementy promujące gminę w samym centrum gminy, którym jest park im. Czosnowskich. Uczestnicy konsultacji wskazywali, że w parku mogłyby pojawić się tablice informująco-promocyjne, gdzie zainteresowani znaleźli by przydatne informacje nt. Gminy Czosnów. Dlatego zwróciliśmy się z prośbą o wskazanie zakresu tematycznego takich tablic. Jak widać na poniższym wykresie, mieszkańcy są zainteresowani przede wszystkim elementami związanymi z turystyką (66 wskazań), zabytkami (60 wskazań) oraz najważniejszymi wydarzeniami historycznymi, które miały miejsce w Czosnowie (60 wskazań). O wiele rzadziej mieszkańcy wskazywali na środowisko naturalne gminy (23 wskazania) czy najnowsze wydarzenia historyczne (7 wskazań).

Jeśli w parku pojawiłyby się tablice historyczno-informacyjne o Czosnowie, to Pani/a zdaniem powinny znaleźć się na nich informacje o

Wykres 8. Jeśli w parku pojawiłyby się tablice historyczno-informacyjne o Czosnowie, to Pani/a zdaniem powinny się znaleźć na nich informacje o:

MOCNE STRONY: duża liczba rozwiązanych kwestionariuszy ankiet, udział zespołu konsultacyjnego w tworzeniu ankiety, udział nowych osób, prowadzenie konsultacji przy pomocy platformy

SŁABE STRONY: prowadzenie konsultacji przy użyciu ankiety powinno być realizowane przy jednoczesnym użyciu innych metod

7. Warsztat przyszłościowy

Data: 16.10.2014

Miejsce: Urząd Gminy Czosnów

Ekspert: Joanna Pietrasik

ZAŁOŻENIA:

Celem warsztatu przyszłościowego było zaprezentowanie i podsumowanie dotychczas prowadzonych konsultacji społecznych oraz wypracowanie razem z mieszkańcami ostatecznych

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

rekomendacji dotyczących zagospodarowania fragmentu niezagospodarowanej przestrzeni parku im. Czosnowskich.

PRZEBIEG:

Na pierwszy z wyznaczonych terminów warsztatu to jest 26 września niestety nikt nie przyszedł. Z uzyskanych informacji od urzędników jako powód barku uczestników wskazywano „zmęczenie konsultacjami” przez mieszkańców oraz bardzo dużą liczbę imprez okolicznościowym w okresie przedwyborczym. Dlatego organizatorzy to jest Fundacja Civis Polonus i Urząd Gminy zdecydowali się na przeformułowanie założeń i celów warsztatu. Postanowiliśmy dedykować go dzieciom i młodzieży. Dlatego na drugi wyznaczony termin to jest 16.10. 2014 r. zaproszono klasę szkolną z nauczycielem.

Warsztaty dla dzieci i młodzieży miały charakter bardzo żywych. Spotkały się z dużym zainteresowaniem i zaangażowaniem ze strony uczestników.

WNIOSKI:

Młodzież rekomendowała utworzenie boiska i/lub miejsca do gry w siatkówkę w parku.

MOCNE STRONY: udział dzieci i młodzieży w warsztacie

SŁABE STRONY: niewielka liczba uczestników

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

OCENA ZREALIZOWANYCH DZIAŁAŃ

Poddając konsultacje społeczne w Czosnowie ewaluacji skorzystaliśmy z założeń modelu logicznego (*logical framework*). Opiera się ona na analizie efektów działań na poszczególnych etapach, zaczynając od przygotowań aż po wpływy, jakie mogły wywołać prowadzone konsultacje społeczne (por. Ziółko, Bartosz. 2003. Zarządzanie cyklem projektu). Wykorzystanie matrycy logicznej do oceny działań projektu zostało podjęte już w momencie realizacji pierwszych działań na terenie Czosnowa, które omówione są powyżej. Użycie matrycy logicznej pozwoliło porównać wszystkie zakładane rezultaty z osiągniętymi efektami i wpływem procesu konsultacji.

	DZIAŁANIE	WSKAŹNIKI	SPOSÓB WERYFIKACJI
CEL DZIAŁANIA (NADRZĘDNY)	Wzmocnienie mechanizmów konsultacji społecznych w 2 gminach	Szkolenia, poszczególne etapy konsultacji społecznych,	Listy obecności, relacje, zdjęcia, wypowiedzi mieszkańców
CEL DZIAŁANIA (POBOCZNY)	Zaktywizowanie NGO-sów w obszarze partycypacji obywatelskiej	Liczba organizacji i członków biorąca udział w konsultacjach	Analiza uczestników konsultacji oraz analiza uczestników doradztwa
	Przygotowanie urzędników do profesjonalnego prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami	liczba szkoleń i uczestników szkoleń (udział pracowników JST)	Analiza list obecności oraz analiza list obecności osób biorących udział w konsultacjach
	Zainteresowanie mieszkańców sprawami gminy	Liczba osób biorących udział w konsultacjach	Listy obecności, dokumentacja wydarzeń, zdjęcia
PRODUKTY	Zakup elementów parku, przygotowanie merytoryczne do dalszych konsultacji, relacje	Dokonane zakupy, materiały prasowe, materiały na www	Analiza źródeł
WPŁYW	Zwiększenie zainteresowania mieszkańców sprawami gminy Udział w podejmowaniu kluczowych decyzji dla gminy	Liczba uczestników konsultacji Liczba zainteresowanych mieszkańców	Listy obecności, materiały z konsultacji Liczba uczestników spotkania podsumowującego, liczba uczestników konsultacji

KONSULTACJE SPOŁECZNE W OPINII ZAANGAŻOWANYCH OSÓB

W trakcie spotkań po kolejnych etapach konsultacji spotykaliśmy się z mieszkańcami, aby poznać ich opinie na temat przeprowadzonych działań. Zaangażowani mieszkańcy mieli wpływ i możliwości włączania się w procesy planowania i realizowania konsultacji w Czosnowie. Ważne było nie tylko

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

samo zaangażowanie mieszkańców, ale również odbiór, zainteresowanie, otwartość, chęć wypowiedzi na temat parku i odbiór konsultacji społecznych.

Zaangażowanie urzędników

Jednym z najważniejszych działań projektu było przygotowanie urzędników do profesjonalnego prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami. Urzędnicy nie prowadzili dotychczas konsultacji społecznych na taką skalę (dwa lata wcześniej przeprowadzone zostały konsultacje na temat nadania nazwy parku, które prowadzone były przez kilka tygodni). Wypowiedź Wójta Gminy, Antoniego Krężlewicza ilustruje rozwój wiedzy w zakresie prowadzenia konsultacji w gminie:

Kompleksowe poprowadzenie konsultacji społecznych przy użyciu tylu metod pokazało nam, jak skutecznie dotrzeć do mieszkańców gminy, jak prowadzić z nimi konsultacje i zachęcać ich do wypowiadania się. Konsultacja pokazały nam, że mieszkańcy są bardzo zainteresowani sprawami i inwestycjami w gminie, chcą też mieć wpływ na to, jak nasza wspólna przestrzeń będzie wyglądać (...). Bardzo przydała nam się taka profesjonalna forma prowadzenia konsultacji, na przyszłość będziemy bogatsi o wiedzę i doświadczenia, jak powinno prowadzić się konsultacje.

Rola organizacji pozarządowych

Bardzo istotnym działaniem, które planowaliśmy od początku realizacji projektu było włączenie organizacji pozarządowych do współprowadzenia oraz organizowania działań konsultacyjnych. Przedstawicielka jednej z aktywniejszych organizacji działających na terenie Czosnowa, Urszula Przymus z Rady Pamięci Niepodległej Rzeczypospolitej dostrzega:

Dla nas udział w konsultacjach był bardzo ważny, od samego początku aktywnie uczestniczyliśmy w każdym procesie konsultacji. Udział organizacji pozarządowych jest bardzo ważny w takich działaniach, bo my jako ich członkowie jesteśmy bliżej ludzi, mamy z nimi dobry kontakt, często współpracujemy i wiemy, czego chcą mieszkańcy, dlatego łatwiej nam artykułować nawet potrzeby tych, którzy nie mają czasu się spotkać.

Mieszkańcy o konsultacjach społecznych

Anonimowy mieszkaniec Czosnowa o konsultacjach społecznych:

Nie brałem wcześniej udziału w czymś podobnym. Byłem na dwóch spotkaniach, jedno z makieta, drugie to było spotkanie w bibliotece. To bardzo dobre, że pyta się nas, co chcemy jako mieszkańcy w parku. To miejsce, gdzie spotyka się dużo ludzi, dużo ludzi czeka tu również na autobus czy załatwia sprawy w sklepie, banku albo urzędzie. Chciałbym, żeby w najbliższym czasie udało się wprowadzić zmiany, o których mówiliśmy.

REKOMENDACJE

Mieszkańcy bardzo aktywnie wypowiadali się na temat wolnej przestrzeni parku, chętnie uczestniczyli w konsultacjach społecznych oraz zgłaszali wiele pomysłów adaptacji przestrzeni. Liczba zainteresowanych świadczy o potrzebie zmiany wyglądu parku i dostosowania go do potrzeb społeczności lokalnej. W najbliższej przyszłości władze gminy powinny skupić się na sugerowanych Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

przez mieszkańców elementach. Na podstawie zebranych wyników konsultacji społecznych stworzony został katalog rekomendacji dla władz gminy, które planują modernizować przestrzeń parku:

1. **Siłownia napowietrzna**- jednym z najczęściej pojawiających się pomysłów wśród mieszkańców nt. zagospodarowania wolnej przestrzeni w parku im. Czosnowskich było wyposażenie go w elementy siłowni napowietrznej. Pomysł ten cieszył się szczególną aprobatą dorosłych oraz seniorów w trakcie całego procesu konsultacji społecznych. Badani nie wskazywali jednoznacznie, jakiego typu urządzeń oczekują, deklarowali, że siłownia powinna być miejscem atrakcyjnej formy aktywności przede wszystkim dla osób dorosłych i seniorów.
2. **Rozbudowa placu zabaw** - drugim, najczęściej pojawiającym się pomysłem, na który mieszkańcy zwracali szczególną uwagę była rozbudowa placu zabaw. Mieszkańcy (szczególnie rodzice) zwracali uwagę na fakt, iż przestrzeń dla dzieci jest przez nich bardzo wykorzystywane i warto, aby została ona powiększona. Rodzicom nie chodziło tylko o przestrzeń dla dzieci, ale również dla dorosłych, którzy mogliby spędzać czas ze swoimi dziećmi oraz się relaksować.
3. **Tablice historyczne/turystyczne** - ponieważ park jest centralnym miejscem Czosnowa, to część mieszkańców przychylnie wyrażała się o postawieniu w nim tablic historycznych. Najczęściej, mieszkańcy wskazywali, że powinny to być tablice o historii gminy oraz o walorach turystycznych okolicy. Zdaniem mieszkańców tablice powinny promować atrakcyjność gminy wśród mieszkańców, jak i osób spoza Czosnowa.
4. **Miejsce odpoczynku** - ze względu na bliskość przystanków autobusowych łączących poszczególne miasta gminy mieszkańcy zwracali się z pomysłem, aby w wolnej przestrzeni parku znalazły się miejsca dające możliwość spokojnego oczekiwania na autobus lub spotkania się z ludźmi. W tym celu w omawianej części znaleźć mogłyby się ławki, o których mowa w pkt poniżej.
5. **Miejsce integracyjne dla mieszkańców** - w Czosnowie, zdaniem części biorących udział w konsultacjach, brakuje miejsc integracyjnych na wolnym powietrzu, gdzie mieszkańcy mogliby wspólnie spędzić czas i odpocząć, porozmawiać etc. Pomysłem byłoby stworzenie takiej przestrzeni w parku, który można wyposażyć w altanę oraz gry towarzyskie (pkt 6).
6. **Gry towarzyskie** - park to miejsce chętnie odwiedzane przez mieszkańców, brakuje w nim jednak elementów integracji, do których można m.in. stoły do gier w szachy, warcaby czy chińczyka. Mieszkańcy (szczególnie dorośli oraz seniorzy) bardzo pozytywnie wypowiadali się o tym pomysłe. Bardzo dużym zainteresowaniem cieszył się również stacjonarny stół do ping ponga (szczególnie wśród młodzieży). Ponadto, młodzież wielokrotnie wskazywała, że w parku powinien się pojawić kosz do gry w koszykówkę (na wzór boiska do koszykówki ulicznej).
7. **Zajęcia/spotkania terenowe** - w gminnych instytucjach (szczególnie w bibliotece) brakuje przestrzeni do prowadzenia zajęć poza biblioteką, dlatego uczestnicy sugerowali, że tego typu działania mogłyby odbywać się w części parku, która poddawana jest konsultacjom. Z zaaranżowanej przestrzeni mogłyby korzystać również inne instytucje oraz organizacje

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pozarządowe. Takie spotkania umożliwiłaby stojące w niezagospodarowanej części parku altanka, lub inne zadaszenie ze scena

CO PO KONSULTACJACH? EFEKTY DZIAŁAŃ

Zakończenie konsultacji społecznych nie oznacza zakończenia planowania przyszłego wyglądu niezagospodarowanej przestrzeni parku im. Czosnowskich. W pierwszej kolejności, po zakończonych konsultacjach społecznych, zakupiono elementy siłowni napowietrznej, które zostały zamontowane zgodnie z opiniami mieszkańców, którzy brali udział w konsultacjach społecznych. Zakupu tych elementów dokonano dzięki środkom z projektu. W trakcie konsultacji mieszkańcy wielokrotnie wskazywali, że jednym z pierwszych elementów, który powinien znaleźć się na tym terenie są urządzenia do zaktywizowania, spotkania i wspólnego obcowania ze sobą mieszkańców. Wójt zadeklarował, że w kolejnym roku budżetowym (2015) zostanie przygotowany plan kolejnych inwestycji w parku opartych na konsultacjach społecznych z mieszkańcami. Rezultatem konsultacji z mieszkańcami jest również przygotowanie zestandaryzowanych procedur prowadzenia konsultacji społecznych, które znalazły się w stanowisku Wójta Gminy po zakończonym procesie konsultacji.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

